

GOSPODARSTVO

TRGOVINA ★ FINANCE ★ INDUSTRIJA ★ OBRT ★ KMETIJSTVO

LETO VI. ŠT. 192

TRST, 23. MAJA 1952

CENA LIR 20

Odpravili so nas z lepimi besedami

Sklepe londonske konference, na kateri so angleški, ameriški in italijanski diplomati kovali usodo Svobodnemu tržaskemu ozemlju brez nas in brez Jugoslavije, smo ocenili že v zadnji številki »Gospodarstva« na podlagi prvih časopisnih poročil. Zal smo morali ugotoviti, da pomenijo hud udarec proti neodvisnosti STO, proti tržaskim Slovincem in mirovni pogodbi ter ugledu OZN.

Prav v trenutku, ko so Tržanci in zlasti Slovenci pričakovali, da se bo anglo-ameriška politika otrešla rimske kolkje, ki zadržuje naraven razvoj k mednarodni spravi in skuša v svojem egoizmu zavleči kakor koli zgodovino nazaj k Mussolinijevi ekspanzivnosti, in izkoristila nov položaj, ki ga je ustvarilo iskreno priznanje STO in mirovne pogodbe s strani Jugoslavije, za dokončno ureditev tržaskega vprašanja in spravo ob Jadranu — prav v tem trenutku so iz Londona po nepotrebnem vnovič zabodli v srčeno gnezdo. S tem je bila dana potuha vsem tistim silam, ki nočejo miru in sprave, po katerih hrepeni utrjeno človeštvo, da bi lahko zopet mirno ustvarjalo — ker se v miru ne daje uresničiti drzni osvobodilni načrti. Te razbrzdane sile danes zopet gospodarijo po tržaskih ulicah kakor leta 1922 in zaman iščejo novih objektov za svoje civilizirano izžiljanje, ker so bile gospodarske pridobitve tržaskih Slovincem s požigi in vsiljenimi prodajami že davno uničene. Zato iščejo nove cilje onstran meje in Morgane črte ter tako razburjajo duhove na veliko škodo mirnega sožitja in gospodarskega razvoja Trsta.

To je eden izmed prvih rezultatov londonske konference, ki je po mnenju nekega angleškega lista (»Yorkshire Post«) moral upoštevati italijanska čustva. Prav v takšnih razmerah se tržaskim Slovincem toliko bolj vsiljuje vprašanje. Ali so v Londonu vsaj Angleži in Američani, ki jim je menda prijateljstvo jugoslovanskih narodov v teh razmerah pri srcu, pomislili na usodo tržaskih Slovincem in zaščitili njihove kulturne in gospodarske koristi?

Odrpavši so nas z lepimi besedami V tokli 2. londonskega sporazuma je namreč rečeno, da hočejo tri zahodne sile zagotoviti nadaljnje uživanje človeških pravic in osnovnih svoboščin vsem prebivalcem ne glede na plemo, spol, jezik in vero (to continue to ensure to all inhabitants of the zone the enjoyment of human rights and fundamental freedoms without distinctions as to race, sex, language, or religion).

Presporno je to! Mar ne bi lahko zapisali, da veljajo glede državljanstvih pravic določila mirovne pogodbe z Italijo, ki je še danes na veljavi? Te določbe so jasne in govorniki o popolni enakopravnosti vseh narodnosti na Tržaskem. Mi se nikakor ne moremo zadovoljiti s klavzulo da bodo Slovenci v anglo - ameriški coni A še nadalje lahko uživali človečanske pravice in svoboščine, ki jih uživajo danes.

Mi se ne moremo sprijazniti z dejstvom:

1) da se nadalje ostanemo milijarde našega premoženja (naši denarni zavodi in druge ustanove) v rokah italijanskih ustanov, katerim jih je izročil Mussolini;

2) da ne moremo še danes ustanoviti niti enega denarnega zavoda;

3) da ne prejmemo niti lire odškodnine za ugrabljeno premoženje;

4) da ostanemo naši ljudje brez kruha, ker jih sprejemajo le izjemoma v javne službe (v samoupravne sploh ne);

5) da se naša zemlja razšča po smešno nizkih cenah v korist italijanskih ustanov in italijanske veleindustrije;

6) da se našemu jeziku ne priznava enakopravnost v javnih uradih in

7) da se naše šolstvo ne postavi na trdna tla — še danes so naši profesorji nameščeni samo začasno — in zaokroži v potrebno celoto z novimi strokovnimi šolami.

Naše pravice bi morali v Londonu določene definirati. To našo zahtevo utemeljujejo naše dosedanje skušnje. Vprav nebeske pravice so nam obljubljali ne samo predsedniki Italijanskih vlad, ki niso hoteli sprejeti v mednarodne pogodbe po prvi vojni nikakršnih obvez glede narodnih manjšin, češ da niso za civilizirano Italijo sploh potrebne, temveč svečane obljube so nam prihajale kar z italijanskega prestola. In vendar je ostalo samo pri obljubah.

Tudi sedemletna skušnja z anglo - ameriško vojaško upravo, ki je sicer nočemo primerjati z italijansko vladavmo, je dovolj jasno obeležena v naštetih sedmih točkah, bi zahtevala konkretno zagotovitev naših pravic.

Mi se tem pravicam ne moremo odreči, ne samo zato, ker so človečanske, temveč zato, ker smo si jih že izvojevali in ker so bile svečano potrjene s podpisi 21 držav v mirovni pogodbi.

Prodiranje Italije v tržasko zaledje

Te dni se je v Rimu sestal upravni odbor družbe »Južne železnice«, ki je bila po prvi vojni preimenovana v »Donava-Sava-Jadrana, Družba je lastnica tudi glavne proge, ki veže Trst z Dunajem in ki je bila izključna prometna l. 1857. Poprje je tekla vsa proga po ozemlju ene države, danes pa izkoriščajo proge Južne železnice Avstrija, Jugoslavija, Italija (Brenner), STO in CSR.

Zopet avstrijski glas za STO

Med avstrijskimi glasovi za ohranitev STO naj poleg dosedanjih omenimo še članek »Sporno jabolko ob Jadranu«, ki ga je objavil dunajski neodvisni tednik »Der Volksbote« (18.V.).

Pisec ugotavlja, da se je Trst sijočno razvijal pod Avstrijo. Nato je Italija pričela prodirati tudi na drugo stran Jadrana pod geslom »Mare nostrum (naše morje) in je poleg Trsta pozneje zasedla tudi Albanijo, da bi zaprla Jugoslavijo v Jadransko morje.

Med raznimi predlogi za rešitev tržskega vprašanja po drugi svetovni vojni omenja pisec predlog vseučilnega profesorja Diega di Castro (v londonskem »Economist« leta 1946), po katerem naj bi se iz Južne kraje ne ustvarila neodvisna država z dvema milijonoma prebivalcev, ki bi se raztezala do avstrijske meje. Po predlogu neodvisnežev (independentistov) naj bi neodvisna država obsegala Trst Gorico, Tržico, del Furlanije ter Istro s Puljem. »Manchester Guardian« je nedavno pogl. podoben predlog, ki so ga geografski listi odločno zavrnili. Prip. urednika. Za takšno rešitev bi bili tudi Avstrijci, prav omenjeni dunajski list, ako bi bila po volji Tržčanom. Toda čas za takšno rešitev je že pretekla, piše »Der Volksbote«.

Zato je najbolje, da Italija in Jugoslavija sedeta hladno k skupni mizi in se pogodita za delitev ali za skupno upravo.

TRGOVINSKI SPORAZUM JUGOSLAVIJA-BRAZILIJA

»Trgovinski pregled« poroča, da bo med Jugoslavijo in Brazilijo zaključen trgovinski sporazum z veljavnostjo dveh let. Leta 1950 je trgovinska izmenjava z Brazilijo dosegla 2.730.000 dolarjev, v l. 1951 pa 4 milijone dolarjev v obeh smereh. Po novem sporazumu bo izmenjava dosegla okoli 5 milijonov dolarjev. Jugoslavija bo izvažala tudi vino, mramor in fotografski papir; uvažala bo kože, kakovec, loj, rastlinsko olje in večje količine kave.

TRGOVINSKA IZMENJAVA Velika Britanija - Jugoslavija

Britansko trgovinsko ministrstvo poroča, da se je obseg uvoza iz Jugoslavije v prvih dveh mesecih tega leta v primerjavi s istim obdobjem lanskega leta več kot potrojil. Vrednost blaga, ki so ga uvozili v V. Britanijo v januarju in februarju 1951, je bila 1 milijon 624.220 funtov sterlingov, vrednost uvoza v prvih dveh mesecih 1952 pa 5.882.900 funtov sterlingov.

Ta vrednost britanskega izvoza v navedenih dveh mesecih se je znatno dvignila: od 6.066.833 funtov sterlingov v januarju in februarju 1951 na 3 milijone 98.259 funtov sterlingov v letu 1952.

Te podatke objavlja ministrstvo v svojem zadnjem pregledu britanske prekomorske trgovine. Zaseben odstavek publikacije objavlja tudi podrobnosti anglo-jugoslovanske trgovine po prekomorske trgovine. Zaseben odstavek tega leta. Les je bil glavni predmet angleškega uvoza, na les odpade v prvem četrtletju 1952 3.605.353 funtov sterlingov (v prvem četrtletju 1951 2.032.788). Velika Britanija je nadalje uvozila v navedenem obdobju nečeleznih kovin v rudi in odpadkih v vrednosti 117.734 funtov sterlingov, lani samo v vrednosti 22.963 funtov, in nečeleznih kovin in izdelkov letos v vrednosti 415.251 funtov sterlingov, lani samo v vrednosti nekaj funtov.

Britanski izvoz v Jugoslavijo je razčlenjen tako-le:	1951	1952
Vrsta blaga		
Železo, jeklo in izdelki	199.189	166.126
Rezila, železnina in orodje	67.591	169.266
Stroji in strojni deli	229.258	362.360
Bombažni izdelki	263.700	307.977
Volneni izdelki	42.952	58.982
Drugi tekstilni izdelki		225.921
ki razen svile		
Kemikalije, droge in barve	41.443	206.247
Avtomobili in sestavni deli	143.821	2.267.212

Izvoz jugoslovanskih češenj

Izvozno podjetje »Slovenija-sadje« v Ljubljani je izvozilo v Avstrijo in Nemčijo prve vagonске pošiljke češenj. Računajo, da bo letos Slovenija izvozila okoli 650 ton češenj v omenjeni državi in v Anglijo.

V Monakovo so prispel prve češnje iz Mostara. Prodajajo jih po 30 dolarjev za tono. Češnje prevažajo z letali. Doslej je bilo zaključenih 6 letalskih pošiljk. V Monakovo je prispela tudi prva kamionska pošiljka češenj, ki jo je odpravilo zagrebško podjetje »Voča«. Ta vrsta je bila slabša, prodali so jo po 200 dolarjev za tono.

NAPETO TEKMOVANJE MED IZUMITELJI

Nemčija in Japonska silita v ospredje

Pojem industrijske lastnine zajema zaščito patentov za iznajdbe, uporabljenih modelov (manjših iznajdb), industrijskih vzorcev in modelov, tvorniških in trgovinskih znamk (žigov), firme, označbe provenience blaga in končno pobijanje nelojalne konkurence. Statistični podatki iz vseh teh področij so zato za sliko gospodarstva določene drzane nadvse poučni: iz števila patentov se da lahko sklepati na sposobnost in obseg razvoja proizvodnje, število vzorcev in modelov, zlasti pa tvorniških in trgovinskih znamk, pa dajejo dokaj zanesljiv pogled na potencialno moč trgovine posamezne države.

Znano je, da je bilo v nemškem problemu med Sovjetsko zvezo na eni strani in zlasti ZDA na drugi zelo pomembno sporno jabolko prav vprašanje razdelitve zaplenjene nemške tehnike in njenega izredno obsežnega iznajditeljskega bogastva. Po prvi svetovni vojni je verzajska mirovna pogodba določala zaplenbo vseh nemških patentov v korist zmagovalnih držav. Leta 1946 konferenca držav zmagovalk v Londonu je izrekla zaplenbo vseh nemških iznajdb v korist treh držav. Nemško tehnično ustvarjanje je bilo po drugi svetovni vojni postavljeno pod posebno nadzorstvo z zakoni zaveznike komisije. Splošna zaplenba nemškega premoženja, ki so jo izrekle zmagovalne države, je zajela seveda tudi iznajdbe, prav tako pa tudi modele, vzorce in zlasti vpeljane in znane žige.

Vsi ti ukrepi so predstavljali brez dvoma težek udarec za nemško gospodarstvo. Podobna usoda je zadelala nem-

ško vojno zaveznico Japonsko, ki se je znala v nekaj desetletjih uveljaviti ne le kot politična temveč tudi kot gospodarska velisila. Z vključitvijo v mednarodne gospodarske organizacije, zlasti s pristopom k Pariški uniji za zaščito industrijske svojine, je znala spretno izkoristiti vse moderne prednosti, ki jih nudi zaščita industrijske lastnine v sodobnem domačem in svetovnem gospodarstvu in zlasti svetovni trgovini.

Zapadna Nemčija je 1. oktobra 1948 ponovno odprla svoj patentni urad v Monakovem med tem ko za vzhodno Nemčijo posluje poseben patentni urad v Berlinu. Vzhodnonemški urad svojih podatkov ne objavlja, pač pa so se v zadnjih letih pojavili ponovno statistični podatki, ki osvetlujejo nemški položaj v nemškem gospodarstvu. Podatki se nanašajo na leta 1949-1950 in so povzeti iz uradnih statistik Mednarodnega biroja za zaščito industrijske lastnine v Bernu. Glede iznajdb je Nemčija stopila ponovno v tekno za prvo mesto na svetu. Od 1. oktobra 1948 do 31. decembra 1949. (15 mesecev) je bilo zapadnemu nemškemu patentnemu uradu prijavljenih 76.327 iznajdb zaradi patentiranja, v letu 1950 pa 53.375. V istem razdobju je Japonska skupno z uporabnimi modeli zaznamovala: za leto 1949 36.692, za leto 1950 pa 41.220 prijav. ZDA so imele 1949. 67.811, 1950. 67.556 prijav. Velika Britanija (brez dominijonov in kolonij) 33.347 in 31.686, Francija pa 22.441 in 24.803 prijave.

Manjkajo podatki za vzhodno Nemčijo pa tudi za uporabne modele, kot se označujejo manjše iznajdbe. Če bi razpolagali še s temi podatki, bi se najbrž izkazalo, da je Nemčija morda

„EUROPINOS“ - SKUPEN EVROPSKI DENAR?

To naj bi bil bodoči evropski denar, kakor ga je zasnoval avstrijski kipar prof. Edvard Hanisch Consee. Kot denar združene Evrope (Europa foederata) bi se imenoval »europinos«. Nekaj

Na sestanku nemške skupine Mednarodne trgovinske zbornice je Belgijec Lucien L. Sermon iz Bruslja sprožil vprašanje vpeljave evropskega denarja, s katerim bi se izvršile poravnave terjatev med evropskimi državami. Evropske države naj bi prispevale po svojih narodnih bankah h kritju tega denarja, ki bi tako zadobil plačilno moč.

Tudi v Ameriki so se našli gospodarstveniki, ki so mnenja, da ameriška pomoč Evropi v okviru raznih akcij, kakor so ERP in MSA, ne bo imela trajnega učinka na evropsko gospodarstvo, ako se ne reši vprašanje skupnega evropskega

Američanov, ki si prizadevajo, da bi se združile evropske države, je dalo skovati v Hamburgu 500 takšnih kovancev.

denarja. Ako bi Amerika plačala v sklad, ki naj bi bil v kritje novega evropskega denarja, okoli 3 milijarde dolarjev v zlatu, bi takšna finančna akcija bolj koristila evropskemu gospodarstvu kakor razne oblike druge oblike evropske pomoči.

Dr. Merton, gospodarstvenik iz Frankfurt, je mnenja, da bi bilo treba sprožiti »Schumanov načrt evropskih valut«. Tudi z drugih strani se oglašajo gospodarstveniki, ki so mnenja, da za ureditev mednarodnih finančnih odnosov, ki so v zvezi s trgovinskimi posli, ne da dosluje več Evropska plačilna zveza.

USTANOVITEV JUGOSLOVANSKE ZBORNICE za zunanjo trgovino

Svet za blagovni promet vlade FLRJ že del časa razpravlja o reorganizaciji trgovinske zbornice FLRJ. Prvi načrt za preobrazbo je bil že pripravljen in je prišel na dnevni red razprave, ki so ji poleg predstavnikov Sveta prisostvovali tudi predstavniki Sveta za zakonodajo, in izgradnjo ljudske oblasti, Trgovinske zbornice FLRJ, Narodne banke in Gospodarskega sveta FLRJ. Sklenjeno je bilo, da odbor, ki pripravlja preobrazbo vnese pripombe predstavnikov omenjenih ustanov. Računajo, da bo do konca tega meseca pripravljen dokončni načrt uredbe o preobrazbi Trgovinske zbornice in ustanovitvi Jugoslovanske zbornice za zunanjo trgovino.

Ustanovitev takšne zbornice je toliko bolj potrebna, od kar je bila zunanja trgovina decentralizirana. Tedaj se je pokazala potreba, da se številna podjetja, ki lahko zdaj trgujejo z inozemstvom med seboj povežejo.

Po podatkih uprave za zunanjo trgovino Sveta za blagovni promet vlade FLRJ je bilo doslej registriranih 178 podjetij, ki so si z registracijo pridobila pravico, da se bavijo z uvozom in izvozom blaga. Od tega števil je 14 podjetij z združnega sektorja; 20 prosenj se ni bilo rešenih.

Po najnovejši uredbi daje pristanelek za uvoz in poravnavo posameznih vrst blaga več ustanov, torej ne več samo Svet za blagovni promet. Med temi ustanovami so Svet za znanost in kulturo, Svet za narodno zdravje in

politiko, Svet za kmetijstvo in šumarstvo. Glavna uprava za turizem in gostinstvo: poleg tih zveznih ustanov da je lahko svoj pristanelek republiški svet za blagovni promet in industrijo, kot gre za uvoz blaga široke potrošnje.

IZVOZ JUGOSLOVANSKEGA POHISTVA

Tovarna pohištva »Stjepan Sekulić« iz Nove Gradiške je letos izvozila za okoli 80 milijonov dinarjev prvovrstnega pohištva za opremo stanovanj in lokalov. Pohištvo je odšlo v Združene države in Belgijo. Kupci so bili z dobavami zadovoljni. Tovarna namerava izvažati tudi v Holandijo in Dansko.

FRANCOSKI PREBITEK PRI EVROPSKI PLACILNI ZVEZI

V aprilu je francoski račun pri Evropski plačilni zvezi prvič po enem letu pokazal prebitek 2,7 milijona dolarjev v korist Francije. Angleški primanjkljaj se je dvignil za 56,5 milijonov dolarjev. Primanjkljaj V. Britanije znaša skupaj 1.046,8 milijonov dolarjev. Ako se ta primanjkljaj dvigne nad 1.060 milijonov dolarjev bo morala Anglija vsak nadaljnji primanjkljaj poravnati v zlatu.

POCENITEV PREMOMA

Francosko ministrstvo za industrijo in trgovino je sklenilo znižati ceno premoga povprečno za 200 frankov pri toni, t.j. za okoli 4%.

cem in modelom v nekaterih državah ne pripisuje tako velik pomen kot zlasti tvorniškim oziroma trgovskim žigom.

Tudi pri podatkih o prijavljenih žigih je treba upoštevati na splošno vse, kar je bilo nakazano zlasti v zvezi z iznajdbami. Vendar pa je treba še posebej podčrtati, da pomen žigov stalno narašča in pridobiva na pomenu.

Tudi tu je na prvem mestu Nemčija, ki zaznamuje za dobo od 1.10.1948. do konca 1949. 31.668 prijav, za l. 1950 pa 24.104 prijave. Takoj ob njej je Japonska s 25.044 prijavami za leto 1949 in 29.841 prijavami za leto 1950. Tretja je Francija z 20.645 oziroma 23.052 prijavami, za njo pa ZDA z 18.683 in 17.975 prijavami.

Ker je registriran žig tisti, ki štiti blago na tržiščih in ki izpolnjuje važne funkcije v reklamni in s tem v konkurenci, nam ti podatki morda najbolj jasno predočujejo napore Nemčije in Japonske, da se ponovno uvrstila med industrijsko in trgovsko, torej gospodarsko najmočnejše države na svetu.

Vsi tu navedeni podatki so dovolj jasno dopolnili vestem, da obe veliki premaganki v drugi svetovni vojni s svojim gospodarskim potencialom ponovno zavzemata svetovna tržišča.

S.P.

ITALIJANSKO - NEMSKI SPORAZUM O ZASČITI IZUMOV

V Rimu je bil te dni podpisan sporazum med Z. Nemčijo in Italijo glede zaštite in lastništske industrijske lastnine (izumov in žigov), s katerim so bili dosednji dogovori podaljšani do 30. aprila 1953. Tisti, ki so v dobri veri izkoriščali italijanske in nemške izume v času med 13. oktobrom in 30. aprilom 1952, bodo to delali lahko še nadalje. Sporazum se sklicuje na Pariško zvezo in nemški zakon (5. julija 1948), ki predvideva depontiranje patentov v Berlinu in Darmstadtu.

naše mnenje

Nerazumljiv udarec angleškemu ugledu

Sklepi londonske konference, ki dajejo še večji vpliv Italiji na Tržaskem, so sino znenaditi Tržčane. V mislih imamo seveda prave Tržčane in ne dosieke, ki jih je naplaval Mussolinijev jazisek ali bombardiranje italijanskih mest med svetovno vojno; nima mo v mislih niti tistih Tržčanov, ki jim je odprla vrata na Tržasko politika generala Aireya.

Poučbo da londonsko konferenco pripisuje tržaska javnost Angležem. Zato tudi meče odgovornost za londonske sklepe v prvi vrsti na Anglijo. Po tistem odgovoru o razdelitvi upničnih področij so Američani prepustili Tržasko ozemlje Angležem, Anglež je tudi vedno poveljnik anglo-ameriške cone.

Vojska britanske skupnosti (Novozelandski) je prispela prva za jugoslovansko vojsko v Trst. STO je bil del sredozemskega področja, ki mu je poveljeval angleški general Aleksander. Američani so imeli v coni A v svojih rokah predvsem gospodarske resorje (gospodarstvo in finance), kar je bilo tudi razumljivo glede na milijone dolarjev, ki so jih Američani pošiljali v Trst v okviru raznih pomoči. Politične smernice za anglo-ameriško cono STO pa je postavljali predvsem London.

Vse kaže, da je londonsko konferenco sprožila izjava angleškega zunanjega ministra Edena v Lizboni, da bo tržasko vprašanje zadovoljivo rešeno v okviru Atlantske pogodbe. S to se je De Gasperi vrnil iz Lizbone v Rim. Sledile so skrbno pripravljene demonstracije v Trstu, njim pa londonska konferenca. Značilno je, da se je Edenu po londonski konferenci pohvalno izrazil izrednostim tisku.

Tržčani ne razumejo angleške politike. Sodeč po razpravi o tržaskem vprašanju v angleškem parlamentu so De Gasperijevi politiki glede Trsta bolj naklonjeni konservativci kakor laburisti. Razburjenje med tržaskimi izrednostim po prihodni gen. Wintertona je dalo slutiti, da se pripravja za Tržčane ugodnejši politični kurs, ki bi bil naklonjen pristaneu ohranitvi neodvisnosti Trsta in ki bi tudi Slovincem pripoznal dejansko enakopravnost. Zato je bilo razočaranje med Tržčani po londonski konferenci toliko večje.

Se drug razlog splošnega razočaranja: Angleži in Američani že ves čas s polno paro delajo, da bi v Trstu razširili tudi svoj kulturni vpliv. Za kulturno propagando (z vzdrževanjem posebnih knjižnic, s prirejanjem raznih predavanj in tečajev angleškega jezika, s podeljevanjem stipendij itd. trošijo milijone. In to ne brez uspeha. Razumljivo je zakaj so za anglo-ameriško kulturno propagando bolj dostopni pristiski STO kakor italijanski nacionalisti, ki gledajo na vse kar ni italijansko od vzgoraj vzdol.

Londonski sklepi pomenijo hud udarec angleškimi in ameriškim (seveda tudi političnim) postojankam v Trstu in na vsem področju, na katerega vpliva Trst; saj odbijajo od Anglije praviteli del tržaskega prebivalstva, ki ji je bil najbližji.

Kaj so zahtevali Italijani

Poročilo londonskega dopisnika lista »New York Times« o sklepih londonske konference je gotovo eno izmed najzanimivejših v tisku zahodnih držav. Dopisnik si zlasti prizadeva, da bi dokazal, da londonski sklepi ne kršijo mirovne pogodbe z Italijo in v nikakršnem pogledu ne preudicirajo kodone rešitve tržaskega vprašanja. Dopis napravlja vtis, da si ameriški državni in časnikarji prizadevajo, da pred svojo javnostjo opraviščajo sklepe, ki jih ta ne odobrava, zlasti ne ker rušijo osnove mednarodnih sporazumov, ki bi morali ostati podlaga za organizacijo mednarodnega reda.

Prav zato dopisnik našteva, kaj vse so Italijani zahtevali in kaj so dobili. Zahtevali so: 1) da bi se na javnih slopih v Trstu lahko izobesila poleg ameriške in angleške zastave tudi italijanska; 2) da se v tržaskih civilnih pravdah prizna pristojnost kasacijskega sodišča v Rimu; 3) da se civi na policijski podredi italijanskemu poveljniku in 4) da bi Italija lahko poslala v Trst svoje čete.

Te zahteve so Angleži in Američani odbili, da ne bi priznali italijanske suverenosti nad anglo-ameriško cono STO.

Francoska zunanja trgovina 1951-52

V mesecu aprilu 1952 je ostal primanjkljaj v francoski zunanji trgovini v bistvu neizpremenjen. Francoska zunanja trgovina je aktivna nasproti francoskim čezmorskim dežlam. V aprilu je Francija uvozila za 33 milijard frankov, izvozila pa iz čezmorskih dežel za 56,3 milijarde frankov. Francoska trgovina od apr. 1951 do apr. 1952:

Uvoz	Izvoz
v mil. fr.	
april 1951	103,3
103,3	87,7
maj	112
112	76,3
junij	117,7
117,7	85,2
julij	116,1
116,1	74,4
avgust	104,4
104,4	73,3
oktober	106,6
106,6	78,9
november	117,5
117,5	76,6
december	121,2
121,2	74,9
januar 1952	125
125	67,5
februar	148,2
148,2	70,5
marec	111,3
111,3	65,7
april	114,8
114,8	67,2

Sklepi londonske konference

V coni „A“

Dne 9. maja je bila v Londonu zaključena konferenca o soudeležbi Italije pri upravi anglo-ameriške cone Svobodnega tržaškega ozemlja. Italiji, ki je imela dejansko že dozdaj v rokah vsa gospodarsko in finančno politiko Tržaškega ozemlja, so dali nove koncesije. Anglija in ZDA so potrdile gospodarske in finančne sporazume iz leta 1948, s katerimi je bila anglo-ameriška cone vključena v gospodarski in carinski sistem Italije, čeprav mirovna pogodba izrecno prepoveduje carinsko unijo Svobodnega ozemlja s katero koli drugo državo. Na zunaj ostane oblast nad anglo-ameriško cono še vedno v rokah Angležev in Američanov — poveljnik ostane še vedno Anglež gen. Winterton, ki bo pred Varnostnim svetom združenih narodov še vedno odgovoren za razmere v coni in bo imenoval vse uradnike; toda dejansko bodo italijanski uradniki vodili vrsto važnih uradov, ki imajo stopnjo nekakšnih ministrstev. ZVU si je pridržala naslednje resorje: pristanišče, javno varnost, pravosodje obveščevalno službo in pošto. Italijanska vlada bo predložila svoje uradnike, ki jih bo nato imenoval poveljnik ZVU za naslednje resorje: ravnanje za hrano, zdravstvo, in prosveto; ravnanje za finance, proizvodnjo, javna dela, trgovino, prevoz, dalje urade za poljedelstvo in ribarstvo, industrijska posojila, železniške prevoze, ceste, civilne prevoze. Tudi poveljnik finančne straže, ki je že pred nosila italijanske uniforme, bo Italijan. Doslej so imeli Italijani v rokah 4 državne organe, v bodoče jih bodo imeli 21. Ravnanje za hrano, zdravstvo in ravnanje za finance in gospodarstvo bosta podreje ni višjemu ravnanju, ki bo tudi Italijan.

Med upravniki vseh teh resorjev in poveljnikom ZVU ni nikakršnega vmesnega organa, kateremu bi se lahko državljanji pritožili proti morebitnim krivicam ki bi jim bile prizadete s strani uradnikov teh resorjev. Prav v tem je največja nevarnost za Slovence, kajti že doslej se je vojaška uprava na slanjala na obvestila in predloge italijanskih uradnikov in le težko je bilo Slovence priiti do Angležev ali Američanov. Londonski sklepi bodo izvedeni 15. julija 1952.

Odgovor Jugoslavije V coni „B“

Protesti jugoslovanske vlade in odločni govori maršala Tita proti sklicanju londonske konference so sicer prepričali najhujše t. j. prihod italijanskih čet na Tržaško in dejansko priključitev anglo-ameriške cone k Italiji tudi akcije, ki jo je sprožil italijanski predsednik italijanske vlade De Gasperi niso mogli zaustaviti. Jasno je, na kateri strani je odgovornost za nadaljnji razvoj te kožljive zadeve pred zgodovino.

Jugoslavija je odgovorila s primernimi ukrepi v coni B, ki jo upravlja jugoslovanska vojska v smislu mirovne pogodbe. Naj povzamemo na kratko te ukrepe: Med Jugoslovansko cono STO in FLRJ je prebivalcem cone z osebo izkaznično dovoljen prehod v FLRJ brez kakršne koli druge listine, državljanom FLRJ pa prehod v cono B z listinami, ki se zahtevajo za gibanje v obeh in njih krajih FLRJ. Ukinjen je bil vsi vrški okrožni ljudski odbor in njegova pristojnost prenešana na okrajna ljudska odbora Koper in Buje, kot predstavniška organa ljudske oblasti. Poveljnik vojaške uprave bo imenoval dva svetovalca, in sicer po 1 za vsak okraj. Za svetovalca za zadeve okraja Buje pa delegata LR Hrvatske. Na ta svetovalca je prenesena nadzorstvena pravica vojaške uprave razen v vprašanih varnostnih, javnega miru in reda, državljankega statusa, statusa tujcev in v vprašanih, ki so v smislu jugoslovanskih zakonov v pristojnosti zveznih organov ali za katere vojaška uprava nosi odgovornost pri izpolnjevanju svojega mednarodnega mandata.

Pri izdajanju sklepov o vseh zadevah državljanke uprave bo poveljnik zaslusal o vseh zadevah državljanke uprave političnega svetovalca, predstavnika vlade FLRJ Jugoslavije pri vojaški upravi. Po pooblastilu poveljnika bo ta politični svetovalec lahko izdal neodvisno, sklepe, o posameznih zadevah iz področja gospodarstva in državljanke uprave. Politični svetovalec bo vskladal svoje delo s svetovalci za zadeve okraja. V smislu novih odredb morajo vsi organi ljudskih oblasti in uprava cone, kot dosedaj, spustovati načelo narodne enakopravnosti vseh prebivalcev cone, njihovo pravico do uporabe materinega jezika v javnem in zasebnem življenju, pravico do neovirane nacionalnega in kulturnega razvoja ter pri izpolnjevanju vseh javnih služb računati z nacionalno sestavo prebivalstva.

Narodna banka FLRJ bo razširila svoje poslovanje tudi na cono B, v Koprju in Bujah bo odprla svoji podružnici. Samo ti podružnici bosta lahko opravljali posle v zvezi z javnimi financami, zlasti devizne posle; posamezne posle te vrste bodo druge banke lahko opravljale z izrecnim pooblastilom Narodne banke.

Za prehod v cono A vetajo dosedanje določbe; potne liste za izozemstvo izdaja ministrstvo za notranje zadeve FLRJ. Istrska banka v Koprju lahko opravlja devizno valutne posle samo v smislu deviznih določb Narodne banke.

280 km železnice na leto

Nedavno je vlada FLRJ odločila, da se 15. april proglasi za »dan železničarjev«. Dne 15. aprila 1920 leta se je namreč začela 14-dnevna splošna stavka Zveze prevoznih delavcev. Stavka je zahtevala tudi svoje žrtve; v Ljubljani je na Zaloški cesti v spopadu s policijo padlo 14 stavkajočih 75 pa je bilo ranjenih.

Letos so železničarji proslavili svoj praznik spominjajoč se doseženih uspehov. Železničarji so izpolnili svoj petletni plan v štirih letih in se na ta način uvrstili med najboljše kolektive delavskega razreda. Sedaj so v teku velike priprave za uvajanje organov delavske uprave na železnice.

Po osvoboditvi so železničarji dosegli lepe uspehe. Za časa zasedbe (1941-1945) so jugoslovanske železnice pretrpele okoli 25 milijard dinarjev škode. Onesposobljeno je bilo 64% prog, 60% mostov in 70% vagonov in lokomotiv. Vsa porušena železniška mreža je bila v glavnem obnovljena že leta 1945.

Nove železniške proge so se začele graditi z veliko naglico. V posameznih letih so zgradili novih prog normalnega tira: 1. 1945 12 km; 1. 1946 130 km; 1. 1947 291 km; 1. 1948 339 km; 1. 1949 123 km in 1. 1950 67 km.

Nova Jugoslavija je od osvoboditve do danes, t. j. v dobrih 6 letih izgradila nad 1.700 km železniških prog (normalnega, ozkega in industrijskega tira), odnosno povprečno 280 km na leto. Predvojna Jugoslavija je v teku 22 let zgradila samo 1.102 km železniških prog, kar povprečno znaša 60 km na leto. Ze samo ta podatek govori, da se tempo izgradnje nove Jugoslavije sploh ne more primerjati z nekdanjim; saj se železniške proge gradijo skoraj šestkrat hitreje kot v stari Jugoslaviji.

Zanimivo je, da je mladina zgradila 482 km (proge: Brčko-Banovići, Samac-Sarajevo, Nikšić-Titograd in Doboj-Banja Luka). Razen tega so zgrajene v vseh glavnih mestih v posameznih republikah pionirske proge v skupni dolžini 26,6 km.

V obdobju od 1947-1952 leta je bilo dokončano 318 km normalnega tira in 40 km ozkega tira na progah, ki so se začele graditi že v stari Jugoslaviji.

Od osvoboditve dalje je bilo zgrajenih deset večjih prog. V letošnjem letu gradijo še šest novih prog skupne dolžine 200 km. Med najtežje letosnje objekte spada gradnja proge Breza-Vareš. Proga je dolga 20 km. Na njej je bilo izvršanih 21 predorov, 7 večjih mostov, 1 viadukt in 60 malih mostičev. Nad dve tretjini vseh del je že

končano. Proga bo vezala veliki metalurški kombinat v Zenici z izvorom železne rude v Varešu. S tem bo Jugoslovansko gospodarstvo imelo velikih koristi. Sploh je karakteristično to, da se v Jugoslaviji vse proge gradijo iz gospodarskih razlogov, da se gospodarski centri in kraji z bogatim prirodnim bogastvom čim bolj uspešno medsebojno povežejo.

Železniško omrežje Jugoslavije meri danes 11.700 km.

P.I.

Rekordna letina v ZDA

Po podatkih ameriškega ministrstva za kmetijstvo bo pridelek letošnje pšenice dosegel 986.468.000 bušlov. Po tej cenitvi bo pridelek za 39.623.000 bušlov večji, kakor je bil cenjen pred enim mesecem. Lansko leto so ZDA pridelale 645.468.000 bušlov, v razdobju 1951 pa povprečno 769.977.000 na leto. Ako temu dodamo še spomladansko pšenico (307.000 bušlov), dobimo skupni pridelek 1.293.468.000 bušlov. To je rekordna letina; saj je lansko leto dosegla samo 987.474.000 in 1.071.310.000 bušlov v omenjenem desetletju.

Ameriško poljedelsko ministrstvo je objavilo poročilo o splošnem položaju ameriškega poljedelstva v tekočem letu.

Po tem poročilu obsega celotna površina z glavnimi poljskimi pridelki obdelane zemlje 145 milijonov ha, to je za okoli 400.000 ha manj kot v lanskem letu. Zmanjšanje zadeva pretežno tise nasade, za katere je potrebno posebno delo in več delovne sile. Tako je pričakovati manjšega pridelka jare pšenice, ječmena, lanu, zemeljskih lešnikov, fižola, graha in vseh vrst sorguma. Povečal pa se bo pridelek ovs, soje in sena. Poleg tega se bo površina, na kateri pridelujejo žitarice za živalsko krmo, proti letu 1951 zmanjšala za okoli 600.000 ha.

Ta položaj, ki je neposredna posledica vladne omejitve cen poljskih pridelkov za leto 1951 (predvsem za koruzo in ječmen), povzroča precejšnje skrbi, ker j pričakovati letos z ozirom na povečanje živinoreje večje povpraševanje po živalski krmi.

Med glavnimi vzroki tega znatnega zmanjšanja nasadov nekaterih vrst pridelkov najvaja poročilo ministrstva pomankanje poljske delovne sile — čemur je vzrok večja zaposlitev v raznih vrstah obrambne industrije, in kot že navedeno, vladna določitev cen mnogih poljskih pridelkov. Ta vladna intervencija ščiti na eni strani potrošnika in preprečuje neupravičene spekulacije, na drugi strani pa jemlje pogum proizvajalcu, da bi tvegaj

veče investicije, ker ne more računati v primeru slabe letine na višje cene.

DOBRA LETINA V FRANCJI

Francosko ministrstvo za kmetijstvo poroča, da so vremenske razmere ugodne za razvoj letošnje žitne letine. S žitom je bilo letos posejanih 8 milijonov 72.000 hektarov (lansko leto 7.799.000 h). S samo pšenico so posejali 4.277.000 h (lansko leto 4.210.000 h).

Proizvodnja jekla in železa v zahodnih državah

Nemška industrija računa, da bo v prihodnjem letu lahko že proizvedla 16,5 milijona ton jekla, t. j. en milijon več kakor V. Britanija. Predsednik Združenja nemških železnarjev je izjavil, da bi Nemčija potrebovala v teku treh prihodnjih let 2.500 milijonov mark, da bi lahko razvila svojo zmogljivost proizvodnje jekla. Sedaj gre za to, da se proizvodnja jekla dvigne od današnjih 14,5 milijona na leto na 16,5 v prihodnjem letu. Tako bi Zahodna Nemčija zavzela prvo mesto za ZDA in ZSSR kot proizvajalka jekla. V smislu odločbe zahodnih zaveznikov bi Nemčija smela proizvesti samo 11 milijonov ton na leto, toda to omejitev lahko prekoraci, ko gre za proizvodnjo za oborožitev zahodnih držav.

Francija je v aprilu 1952 proizvedla 788.000 ton litiga železa (807.000 marca), 910.000 ton jekla (932.000) in 655 tisoč ton pločevine (681.000). V Posarju so proizvedli 202.000 ton litiga železa (216.000 v marcu), 218.000 jekla (240.000) in 151.000 ton pločevine (165 tisoč).

Proizvodnja valjastih izdelkov v Zahodni Nemčiji je aprila dosegla 817 tisoč 198 ton (884.795 v marcu). Nazadovolja je tudi dnevna povprečna proizvodnja od 34.030 na 32.688 ton. Proizvodnja litiga železa je nazadovolja od 261.875 na 238.561 ton.

Površina posejana z ječmenom je 16% večja kakor lanska.

DEŽ V JUGOSLAVIJI OB PRAVEM ČASU

Po dolgem presledku je 12. in 13. maja močno deževalo po vseh krajih v Jugoslaviji, kjer pridelujejo žito, predvsem v Vojvodini, Slavoniji, Posavju, Pomoravju in Makedoniji. Kmalu bi bila nastopila suša, ki bi bila pokvarila zlasti koruzo. Po prvem večjem dežju je padla cena pšenici in koruzi na notranjem tržišču.

MILJARDE ZA ITALIJANSKE ŽELEZNICE

Za obnovo italijanskih železnic so po vojni izdali 477 milijard lir (v današnji vrednosti 583 milijard). Denar je ameriškega izvora, in sicer »AUSA« in »Interin Aid« sta dala v času od LXII. 1947 do 30. VI. 1948 41 milijard lir (v lirah 1952 43 milijard lir). ERP je dal 134 milijard (140 milijard v današnjih lirah). Skupaj so ZDA torej dale za obnovo italijanskih železnic 183 milijard lir, kar predstavlja 31% vseh stroškov (583 milijard lir).

Ameriška »Export-Import Bank« bo podelila Španiji posojilo 12 milijonov dolarjev za nakup bombaz v Združenih državah. Banka je zaključila pravice za to posojilo. Španija bo plačevala obresti 23/4% in vrnila znesek v 18 mesecih.

tom in tudi z drugimi snovmi, da dobimo topljivi kakao.

Kakor povsod v trgovini, se žal dogaja tudi pri kakahu, da pride na trg okvarjen ali pa potvorjen... Vse spoznavalec kakaa bo takoj spoznal, kakšno blago ima pred seboj. Mnogokrat pa moramo uporabiti tudi kemije in mikroskopske preiskave kakaovih semen in kakaa v prahu. Okvare kakaa nastajajo predvsem takrat, kadar je nepravilno ugrevan pri tvorniskem obdelovanju, kvarno vpliva nanj skladiščenje v vlažnih in slabo zračenih prostorih. Mnogokrat se pa v kakahu našeljo živalski paraziti. Zelo pogosta potvorba kakaa je ta, da pristnemu kakahu primesejo takega, ki je brez masčob. Nadalje primesejo kakahu škrob, dekstrin, razna zmelata in pražena semena, mineralne snovi (rdeča okra itd).

Ing. M.P.

Do nastopa nove letine v jeseni se bodo zaloge kakaa občutno zmanjšale. Na Zlati obali bo srednja letina (okoli 4.000 ton) v Nigeriji bo pridelek dosegel okoli 5.000 ton. Zaradi pičil na log so cene kakaa napredovale, tako da stane Gold Coast od 327 šil. 6 pen. na 337 šillingov 6 penijev za 50 kg cif evropska pristanišča.

Curih, 9. maja 1952.	belg. fr.	pezet	funtov	fr. fr.	šil.
Švica — 10 švic. fr.	10,—	124,22	112,36	—18,1	941
Belgija — 100 belg. fr.	8,05	100,—	90,45	—14,7	758
Španija — 100 pezet	8,90	110,56	100,—	—16,1	838
Vel. Britanija — 1 funt	11,05	137,30	124,20	—1,—	1040
Francija — 1000 franc. fr.	10,62	132,—	119,40	—1,3	1000
Avstrija — 100 šil.	14,87	184,80	167,10	16,11	1400
ZDA — 10 dolarjev	43,35	538,50	487,10	3,18	4800
Italija — 10.000 lir	66,50	826,10	747,20	6,—	4
Švedska — 100 šved. kron	75,50	937,90	848,30	8,16	7106
Nemčija — 100 nem. mark	93,50	1161,50	1050,60	8,93	8800
Nizozemska — 100 hol. fl.	107,50	1335,40	1207,90	9,14	10118

Socialni VITRINKI

SOCIALNA VARNOST V ZDruženih DRŽAVAH VEČJA

Stiri milijoni vdov, sirot in starih ljudi dobiva podporo po ameriškem zakonu o socialni varnosti iz leta 151. To je za 100.000 več kot prejšnje leto. Zakon, ki je stopil v veljavo leta 1950, je vključil nadajinjin deset milijonov delavcev, med katerimi so prosti poklici, ter poljedelski in domači delavci. Istočasno so se zvišala mesečna plačila podpirancem pa 50 do 100%.

V ZDruženih DRŽAVAH ODPREJO DNEVNO 1000 NOVIH PODJETIJ

Več kot tisoč novih gospodarskih podjetij odprejo vsak dan v Združenih državah. V zadnjih 16 letih se je število gospodarskih podjetij povečalo od treh milijonov leta 1935 na štiri milijone leta 1951.

VISOKA ZAPOSILITEV V ANGLEŠKIH TOVARNAH

Predstavniki vlade je v lordski zbornici izjavil, da je v angleški industriji zdaj zaposlenih milijon delavcev več kot leta 1939. K temu povečanju je deloma pripomoglo dejstvo, da je zdaj število v trgovini zaposlenih oseb za okoli 400.000 manjše.

POSJOJILA ZA IZPUSCENE KAZNJENCE

Zakon, ki ga je sprejel ameriški kongres, dovoljuje, da se lahko dajo kaznjencem nudijo sredstva, s katerimi sojalja do 150 dolarjev. Smoter tega socialnega zakona je, da se izpuščenim kaznjencem nudi kredita, s katerimi se lahko preživljajo, dokler ne najdejo zaposlitev.

PO SVETU

IZRAEL GROZI NEMCIJI Z BOJKOTOM

Pogajanja med Izraelom in Zah. Nemčijo v Haagu glede nemške odškodnine za škodo, ki jo je prizadel nacizem judovskemu narodu so zašla na mrtvo točko, ker niso hoteli Nemci sprejeti izraelske zahteve po 1 milijardi dolarjev. Izrael je zagrozil Zah. Nemčiji, da bo pozval svoje pristaje po vsem svetu na bojkot nemškega gospodarstva. Jude se so posredovali pri angleški in ameriški vladi, naj bi vplivali na nemško vlado. Jude zahtevajo, naj bi Nemci postavili kot najnižjo ponudbo 750 milijonov dolarjev, ki bi jih plačali v 5-7 letih. Nemci stremijo za tem, da bi se vprašanje nemške odškodnine povezovalo z vprašanjem povprašila nemškega premoženja v inozemstvu. Takšno rešitev Jude odbijajo. VPRAŠANJE NEMŠKE ODSKODNINE IZRAELU

Kakor znano, se je nemška vlada pri pogajanjih z Judi v Haagu postavila na stališče, da ne bo plačala Izraelcem nikakšne posebne odškodnine zaradi preganjanja Židov s strani nacional-naciov, dokler se ne reši vprašanje nemškega premoženja v inozemstvu. Zdej so se za Izraelce pojavile druge mednarodne težave. Libanonska vlada je opozorila nemško vlado, naj ne izplača Izraelu nikakšne odškodnine, dokler ne bo izraelska država urenila vprašanje odškodnine arabskim beguncem, ki so zapustili Palestino. Takih beguncev je okoli 20.000. Ti so pustili v Palestini imetje v vrednosti okoli 100 milijonov funtov. Vprašanje nemške odškodnine Izraelu se obravnava ločeno od odškodnine, ki jo Izrael plačuje Judom, ki so ostali v Nemčiji.

Na tržaškem lesnem trgu

Na tržaškem lesnem trgu ni bilo v zadnjem času večjih sprememb. Avstrijski manjši izvozniki ponujajo blago po nižjih cenah; nekaj kupčij je bilo sklenjenih po 24.500 lir za kub. meter tombante fco vagon Trbiž za neocarinjeno blago. Ta cena je za 500 lir nižja od minimalne cene, ki jo je določila avstrijska oblast. Drugi avstrijski izvozniki ponujajo les po 25.000 lir kub. m, nekateri še vedno držijo ceno celo na 27.000 lir. Tramovi privožitelj 13.500—14.000 lir do 8 m.

Jugoslovanski les stane še vedno 27.000 do 28.000 lir kub. m, tombante fco Sezana in 14.000—14.500 tramovi.

TRENTO: jekla: hlodi 12.500—14.000; tombante fco vagon 26.000—29.050; I. sort. 35.850—38.650, II. sort. 30.000—32.000, III. sort. 24—26.000; stebri 26.250—28.250; tramovi po tržaškem običaju 14.000—15.000.

Macesen: hlodi 13.250—15.250; deske tombante 27—29.000; I. sort. 39.250—42.400, II. sort. 32.000—34.500, III. sort. 23.750—26.750; stebri 28—30.000.

IZVOZ AVSTRIJSKEGA LESA

V marcu je Avstrija izvozila 1256 vagonov mehkega lesa (v februarju 1951 1412, v marcu 1951 pa 2269). Izvoz je v prvem tromesečju 1952 nazadovolja za 26% v primeri z lanskim letom. Zavstaj je izvoz iz gornje Avstrije v Anglijo in Holandijo, in sicer v prvo za 73%, v drugo za 61%.

KRIZA NA SVEDSKEM TRGU

Po poročilih iz Stockholma je na švedskem trgu z lesom in celulozo nastopilo mrtvilo. V marcu je izvoz lesa po vrednosti nazadovolja nasproti februarju za 15 milijonov švedskih kron, izvoz celuloze za 85 in papirja za 15 milijonov kron. Velike žage delajo v zadnjem času samo za zalogo. Nekatera celulozna podjetja so morala skrečiti svoje obrate. Izvoz švedske celuloze v ZDA v prvem tromesečju 1952 je znašal 36.000 ton, t. j. 60% manj kakor v tem času lanskega leta. V tem razmerju bi Švedska v letu 1952 izvozila samo 150.000 ton celuloze (nasproti 224.000 ton v letu 1951 in 792.000 ton v letu 1939).

Gospodarska abeceda

IX

dok — je naprava, v katero dvigajo ladje iz vode zaradi popravila. Plavajoči d. je ogromen zaboj iz lesa ali iz železa v obliki erke »U«, v katerega potegnejo ladjo, ko je dok pod vodo, nakar se črpa voda iz votlih bokov d. in d. se dvigne skupaj z ladjo iz vode. Suih d. je zidan bazen na obali; iz njega se črpa voda, ko je že ladja v doku.

dokumentarni kredit — je bančni kredit posojilo, ki ga dovoli banka s pogojem, da ji posojiljemalec zastavi v zavarovanje kredita blagovne listine: konosament, zav. polico, skladišni list (variant) in slično.

dokumentarna trata — se imenuje menica v rabi v mednarodni trgovini, ki jo izda prodajalec blaga in opremljeno z blagovnimi dokumenti pošlje svoji bančni zvezi, da jo predloži kupcu v akcept ali plačanje. Listine, ki trajo spremeljajo so blagovni dokumenti, ki so kupcu potrebni zaradi razpolaganja z blagom.

dolja — je ruska teža = 0,044 gramov, 96 dolijev = 1 sol (4,265 g).

dojno pismo — je pismena obveza s katero posojiljemalec prizna, da je dolžan plačati neko vsoto denarja. Primer d. pisma so n. pr. državni vrednostni papir imenovani zadolžnice, obveznice ali obligacije.

domicil — pomeni bivališče, kraj kjer človek stalno živi. Pri menici je d. kraj, kjer se menica plača, ki je različen od bivališča izdajatelja pri lastni menici oz. od trasatovega pri trati.

dolar — (dollar, kratica \$) je denarna enota ZDA. Od 31. januarja 1934 vsebuje 0,8886713 g čistega zlata (5,25 zlatih lir).

donos — imenujemo količino blaga neke proizvodnje, tudi višino dobička določene poslovne dobe.

dosna vrednost — je vrednost nepremičnin: zgradb, zemljišč, računana po kapitalizaciji ponavljajočih se donosov v obliki najemnin, pridelkov in slično.

dopika — je izraz, sicer manj v rabi, ki pomeni dvojno knjigovodstvo.

drahma — grška denarna enota, kratica Dr, deli se na 100 lept (lt).

dražba — imenuje se tudi licitacija, je javna prodaja, ki je lahko prostovoljna ali prisilna.

drobiž — imenuje dele denarne enote, ki so kovani iz manj vrednih kovin in so zakonito plačilno sredstvo do določene zneska.

droge — so mirolilniško blago, ki se prodaja v lekarnah ali pa v mirolilnicah (drogerijah) ter je rastlinskega ali živalskega izvora. V glavnem se uporablja v zdravilstvu.

Dr. rer. oec. et comm. — (doctor rerum oeconomicarum et commerciarum) je akademski naslov doktorja ekonomskih in trgovskih ved.

držba — je v gospodarskem pomenu združenje več oseb, osnovano na podlagi družbene pogodbe; smoter združenja je doseganje gospodarskega dobička; od tod gospodarske družbe, v katerih je združeno več oseb, da pod skupno firmo vodijo podjetje. G. družbe so torej kolektivna podjetja, ki so lahko prigodne če izkoristijo posamezne pridobitne prilike, ali pa trajne pridobitne viire in sem spadajo javne družbe, družbe z omejeno zavezo, delniške d., združbe in sl.

družbe finančne — so denarne ustanove, katerih namen je nabavljanje finančnih sredstev industriji in drugim trg. podjetjem, s čemer si finančne družbe pridobijo njihovo upravno vodstvo in proizvodnjo. V glavnem se s tem bavijo banke. družbeni prispevek — je v socializnem gospodarstvu javnopravna obvezna dajatev, ki jo morajo izpolniti podjetja in združbe, in sicer iz dela sredstev v svojem obratovanju ustvarjenega narodnega dohodka, od katerega se odbije plačni fond in drugi fond. Družbeni p. je torej posebna vrsta javnopravnih dajatev, s katerimi država iz enega dela natančnega narodnega dohodka pokriva svoje izdatke v gospodarstvu, posebno investicije in drugo razširitev reprodukcijo.

državni dolgovi — so obveze države nastale s sklepanjem posojil. Sem prštevamo vsele ali letete državne dolgove, ki nastanejo v primerih nujne potrebe po gotovini in so kratkoročnega dospeka; dalje obveznice — fondne ali rente — (konsolidirani državni dolg

_____

TRŽNI PREGLED

Po poročilih italijanskih gospodarstvenikov listov je kupčija s kmetijskimi pridelki na italijanskih trgih nekoliko oživila. Kupci niso več tako rezervirani, pa tudi proizvajalci ne vztrajajo več tako trmasto pri dosedanjih cenah. Poročila ugotavljajo, da ni nikakega jamskega, da ne nastopi zopet mrtilo iz kakršnega koli vzroka.

Večje je povpraševanje po žitu. Vseh kupcev ni bilo moge zagotoviti, ker so zaloge v nekaterih pokrajinah pošle. Glede žitne letine se ni moge postavljati utemeljenih napovedi, ker je pšenica v delikatnem položaju prav v tem času in je njen razvoj odvisen od vremenskih razmer. S koruzo je bilo zaključenih malo kupcev. Cena je nekoliko nazadovala. Pridelovalci popuščajo, ker nastopa že toplejše vreme. Cene ržice se držijo. Pridelke letine 1951 cenijo na 6.750.000 stotov, do tega je pri pridelovalcih in v raznih skladiščih se 1.200.000 stotov. Računajo, da bo letos posejan riž na večji površini kakor lanske leto.

V srednji in južni Italiji je suša povzročila krmo. Zaradi tega so cene poskočile. V severni Italiji se že zaključujejo kupčije z novim senom. Trg je miren.

Zaradi pomanjkanja krme se je ponudba kladne živine v srednji Italiji povečala. Trg niti ne more absorbirati pripeljane živine. V severni Italiji je ravnotežje med povpraševanjem in ponudbo večje. Cene so čvrste. Narastala je cena teleto. Povpraševanje po debelih svinjah je majhno.

Cene masla so ostale v bistvu neizpremenjene, čeprav je ponudba večja iz sezonskih razlogov. Kupčija je živahna. Cene raznih vrst siru so nekoliko napredovale, sicer ni opaziti posebne živahnosti na tem trgu.

Povpraševanje po olivnem olju se je povečalo. Kljub temu cene niso narastle. Mrtilo na tem področju je popustilo. Nekoliko več življenja so zabeležili na vinskih tržiščih. Poprašujejo zlasti po boljših vrstah vina. Cene so ostale neizpremenjene.

ROVIGO: Pšenica Polesine fina 7 tisoč 7.100, dobra 6.900-7.000, navadna 6.750-6.850; pšenična moka tipa 00 8.800-8.900, tipa 0 8.200-8.300, tipa 1 7.900-8.000, tipa 2 7.550-7.650; koruza marano 5.700-5.800; rumena koruza 5.500-5.700, bela koruza 5.300-5.400; ameriška hibridna koruza 5.300-5.400; rž 6.500-6.600; neoluseni ječmen 6.200-6.400; ovse rdeč 7.000-7.200; pšenični otrobi 4.300-4.400.

MANTOVA: riž srednje kakovosti 12.600-12.800, Vialone 13.600-14.000, Vialone nero 15.100-15.300; riž extra R.B. 13.100-13.300; Arborio 15.300-15.600.

PISA: živina za rejo: voli 280-300; krave 240-260; krave mlekarice 260-280; junci in junice 320-350; teleta 350-390. Klavna živina: voli 260-290, krave 220-250; junci 320-350; telci 450-520, prašiči debeli 300-390; prašiči za rejo 650-700; suhi prašiči 330-360; jajnjeta 360-390; koštruni 260-280; ovce 180-200; koboši 650-700; purani 550-650; golobi 650 lir par; race 480-550; gosi 450-500; zajci 350; jaja 20-22 lir komad.

MILAN: lombardsko maslo fino 815; čajno maslo 885; sir krajnje proizvodnje 1950 7.000-7.100, proizv. 1951 580-630, svež 400-430; sbrinz svež 440-460, postan 560-580; emmenthal svež 470-490, postan 520-550; provolone svež 440-470; postan 530-560; gorgonzola 240-250, postan 430-470; italico svež 390-410, postan 430-450; taleggio 290-310, postan 400-440.

OLJA
FIRENZE: olivno olje extra do 1 st. kisl. 305-410, do 1,5% kisl. 380-395, do 2% kisl. 370-380, do 4% kisl. 360-370; dvakrat rafinirano A 395-405, B 360-370; semensko navadno olje 340-345; olje iz zemeljskih lesnikov 370-375.

VINO
MILAN: za stot/stop. fco milanska postaja: Piemonte črno 10-10,5 st. 350-370, 11-12 st. 460-510; Barbera 530-560; Oltrepo Pavese 10-10,5 st. 350-390, 11-12 st. 440-510; Mantovano črno 350-360; Valpolicella in Bardolino 530-570; Reggiano 9-10%. 370-400, 11-12% 420-440; toskansko navadno 370-390; Marche črno 370-390; Barletta extra 13-14 stop. 410-450, navadno 390-400; Sansevero belo 370-390; Squinzano 430-460; Lecce 390-420; piemonški moškot 7.000-7.300 lir stot.

KAVA
TRST: Kvotacije pri n. y. proizvodnje so naslednje: Rio N. Y. good to large bean 50,75 dolarja fob; Rio VII good to large bean 49,25 dolarja; Minas 2 good to large bean 52,75 dol.; Minas 2 crivello 18 dolce 53,50 dol.; Victoria VII good to large bean 47 dol.; Santos extra prime 61,25 dol. Santos crivello 18 64,60 dol.; Santos N.Y. 2 crivello 18 dolce 59,50 dol. vse fob vir proizvodnje; Uganda native prana, prečiščena 361 šilingov za cwt. cif.

Srednje cene z vira proizvodnje ico hangar Trst v dolarjih za 50 kg netto: Rio N.Y. 5 51,50; Rio N.Y. 2 53; Santos superior 60, Santos extra prime 63,50; Haiti naravna 61,50; Salvador 64; Kostarika 72; Gimma 455 šilingov; Moka Hodeidah 1 470 šilingov.

Cene za ocarinjeno blago od uvoznika do grosista fco skladišče prodajalca, v lirah za vsak kg netto: Rio N.Y. 5 1.230; Rio N.Y. 2 1.250; Santos superior 1.370; Santos extra prime 1.400; Haiti naravna 1.430; Salvador 1.470; Kostarika 1.550; Gimma 1.340; Moka Hodeidah 1 1.395.

SLADKOR
TRST: povpraševanje po sladkorju je veliko. Kvotacije so naslednje: madžarski rafiniran sladkor 135 dolarjev za tono fob Trst v tranzitu, 160 dolarjev fco Trst v italijansko-madžarskem klirungu; češkoslovaški sladkor 138 dolarjev fco prevoz Trst v tranzitu. B. a. g. pripravljeno v prosti luci stane 142 dolarjev za tono netto.

KOZE
FIRENZE: za kg surovih osoljenih kož z repom: teleta 3-8 kg 550-650, 8-12 kg 450-550; teleta z glavo in parklji 12-30 kg 360-380; voli z glavo in park-

lji 30-40 kg 280-300, 40 kg in več 250-270; toskansko jagnje za krzno 600-700; lir za kožo; toskansko jagnje za rokavice 500-550 za kožo; jagnje amerinske 350-450 lir za kožo.

PAPIR
MILAN: od proizvajalca do grosista fco milanska postaja: pisarski papir fin 32-38.000 lir stot; registrski papir navaden 24-26.000, srednji 29-31.000, fin 34-39.000; kartončni beli in barvani tipa Bristol 44-49.000 lir.

RABLJENA VOZILA
RIM: Fiat I. II. in III. vrsta 120-170 tisoč lir 1400 (1950) 800-850, (1951) 850-900.000, III. vrsta dolga 540-590.000; B. a. l. 3-4 brzine 200-260.000.

Lancia Aprilia I. vrsta 400-430.000, II. vrsta poltovorni 650-700.000; Ardea 5 brzini (1948) 740-790.000; Augusta I. in II. vrsta 280-330.000; Aurelia (1951) 1.780.000-1.830.000. Fiat težki tovorni 626 1.550.000-1.600.000; 666 2 milijona 300.000-2.350.000; 640 2.350 tisoč do 2 milijona 400.000; 670 2.700.000 do 2 milijona 800.000.

Alfa Romeo težki tovorni 504 2.600-2.650 tisoč; 500 1 milijon 200.000 do 1 milijon 300.000; 800 1 milijon 650.000 do 1 milijon 750.000; 900 2 milijona 750.000 do 2 milijona 850.000 lir.

MEDNARODNA TRŽIŠČA

CHICAGO			
Pšenica (stot. dol. za bušel)	21/IV	6/V	20/V.
Koruzi	244 1/4	247 1/4	245 1/4
	179 3/4	180 1/4	183 3/4
NEW YORK			
Baker (stot. dol. za funt)	27 70	27 70	27 50
Cin	121	121	121 50
Svinec	19	17	17
Cink	19 50	17 80	18 75
Aluminij	19	19	19
Nikelj	56 50	56 50	56 50
Krom (dol. za tono)	205	202	202
— srebro dol. za steklenico			
LONDON			
Baker (f. šter. za d. tono)	231	231	231
Cin	196	196	196
Svinec	164 1/4	156 1/4	131
ALEKSANDRIJA			
Bombaž „Karnak“ I. (v. talerjev za kantar)	119.80	116.65	111.15
„Ashmouni“ I. (v. talerjev za kantar)	80	68.85	73
SANTOS			
Kava Santos C (kruzejrov za 10 kg)	203.10	201.80	201.80

Na mednarodnih tržiščih s surovinami ni bilo opaziti v zaunjem tednu posebnih sprememb. Cene težijo splošno za usaltitvijo. Le pri kavkuju se opaza stalno nazadovanje; prav tako je močnejše nazadovanje tudi cena svinca. Ameriški trg se po vplivom kombinacij v zvezi z okolnostjo, da ameriški vladi zapade 30. junija pooblastilo o nadzorstvu cen. Če o vo je, da bo nadzorstvo nad gibanjem cen določenih surovin opravljen.

Z TAR.CE
Na chikaški borzi je bila cena pšenici splošno mirna, (246,5 stotinke dolarja za funt dne 16. maja in 246 3/8 teden poprej); koruza je nekoliko napredovala, in sicer od 182 na 184 1/8. Z. na konferenca je bila odložena do 1. julija, ker ni bilo moge doseči sporazuma med državami, ki izvažajo, in tistimi, ki uvažajo. Zito. ZDA so zahtevale povišanje dosedanjega okvirja cene pšenice od 1,50 in 1,80 na 1,90 in 2,50. Države, ki uvažajo, so se temu predlogu uprle.

SLADKOR, KAVA, KAKAO
Cene so ostale v bistvu neizpremenjene. Sladkor je v New Yorku 16. maja kvotiral 4,25 (teden poprej 4,25) proti takojšnji izročitvi in 4,30 (4,32) proti izročitvi v juliju. Cena kave je bila v New Yorku 52,90 (52,75 teden poprej) proti izročitvi v maju, 52,35 (52,82) proti izročitvi v juliju. Kakao se je prodajal po 37,80 (teden poprej 38) proti takojšnji izročitvi.

VLAKNA
Na newyorški borzi je bila ostala cena volne v glavnem neizpremenjena (150,2 proti 149 pred tednom) proti takojšnji izročitvi, 146 proti izročitvi v juliju. Na dražbah v Londonu, ki so se začele 13. maja, so cene skočile približno za 15-30%. Avstralsko proizvodno cenijo na 3.300.000 bal. V Franciji (Roubaix) je cena proti izročitvi v maju nazadovala od 1190 na 1185 proti takojšnji izročitvi, od 1185 na 1175 proti izročitvi v juniju.

Cena bombaža so ostale v New Yorku neizpremenjene in so se sukale okoli 38,16 (teden poprej 38,56) stotinke za bušel. V New Yorku prevladuje mnenje, da se cena egiptovskemu bombažu vzdržuje umetno. V Aleksandriji je bombaž kvotiral 16. maja: karnak 116,60 (teden poprej 115,85) talerjev za kantar (90 funtov).

KAVČUK
Cena kavčuku je v New Yorku zopet nazadovala od 29,30 na 28,83 stotinke dolarja za funt proti takojšnji izročitvi in 28,25 na 27,60 proti izročitvi v decembru. V primeri s cenami 1951 je cena naravnega kavčuka na newyorški borzi na-

zadovala za 9 stotink. Ameriški senat je podaljšal dovoljenje ameriške vlade, da uredi tovarne sintetičnega kavčuka za leto 1952, medtem ko je predstavniki dom predlagali podaljšanje za dve leti. V Londonu je cena šla navzdol, in sicer od 27 1/4 na 25 1/2.

KOVINE
Glede pisanih kovin je treba zabeležiti nazadovanje cene svinca na newyorški borzi od 17 stotink dolarja na 15. Ameriške zaloge so polne in so prekoračile vojaške zahteve. Cink je oslabil neizpremenjen; ostalo bo tudi nadzorstvo nad cinkom, vendar se bo ublažilo. Tudi glede banka ni bilo posebnih izpremenj. Kongresu je bil predložen preulog, naj se cena bakra, nakupljenega v inozemstvu, poviša za 6 stotink. Tako bi bila olajšana pogajanja s Cilom, ki zahteva 33 1/2 stotinke za funt, medtem ko se v dosedanjem dogovoru znaša cena 27 1/2. Zivo srebro je nočiralo 16. maja 202, to se pravi, da je cena oslaba neizpremenjena v primeri s ceno pred tednom. V Zahodni Nemčiji je 17. V. notiral svinec 152,5 DM za 100 kg, cink 195,0, baker 172,5 in cin 1184,0.

KOZE
Kupčija s kozami je bila na newyorški borzi mirna. Cene se sukajo okoli 16,35 stotinke za funt.

TRGOVINA Z BAKROM
Čile je doslej prodajal 80% svoje proizvodnje bakra. Nedavno je ta dogovor odpovedal. Med tem časom je ta država prodala Kanadi 2.560 ton elektrolitičnega bakra po 37,6 stotinke dolarja za funt, poprej je prodajala ZDA baker po 27,5 stotinke. Cile računa, da bodo ZDA pri novih pogajanjih pristale na ceno 33,5 stotinke za funt, čeprav cena bakra v zadnjem času nazaduje.

ZUNANJA TRGOVINA BOLGARIJE
Bolgarsko gospodarstvo je popolnoma vključeno v kominformski blok. Bolgarska zunanja trgovina je povezana s temi državami v razmerju 90%. Sovjetska zveza ima pravi pravcati monopol v bolgarski zunanji trgovini. Bolgarski izvoz v Avstrijo, Nemčijo in Italijo predstavlja 0,7% vsega izvoza, uvoz pa 2,7%; izvoz v Anglijo, Belgijo, Švedsko in Dansko 5,1%, uvoz 3%; izvoz v ZDA 1,6%, uvoz 0,6%.

V Bolgariji je 2508 kolhozov, v katerih je včlanjenih 570.000 družin.

vestnik SLOV. GOSPODARSKEGA ZDRUŽENJA

Italija pomeni propast našega kmetijstva

V našem Vestniku smo že ob raznih priložnostih prikazali, kako porazno vpliva na splošni gospodarski razvoj tukajšnje kmetijstva tesna in umetna povezava našega področja s sosedno Italijo in hkrati pomanjkanje neposrednih gospodarskih stikov z njegovim naravnim zaledjem. Z gospodarskim nazadovanjem in propadanjem tukajšnjega kmetijstva pa je neposredno več ali manj prizadele vsi domači kmetiči živeli v svojem socialnem in narodno kulturnem izživljanju in za nedogleden čas ogrožen celo v svojem samem obstoju.

Naj se ozmemo na katero koli kmetijsko panogo, ki jo naši kmetovalci na tej zemlji lahko gojijo, pri vsaki vidimo večjo ali manjšo šibkost in inferiornost: napram islim panogam v Italiji. Poljedelstvo v pravem smislu besede na našem področju sploh ne obstaja, in ono malo žita, koruze ter podobnih okopavin, ki jih tukaj pridelujejo, ne zadostujejo za lastne potrebe domačega kmetijstva prebivalstva. Zaradi tega je tudi vsaka primerjava gospodarsosti te panoge tukaj očveč. Sicer pridelujejo naši kmetovalci razmeroma še precej krompirja, ampak tudi tega v glavnem le za domačo uporabo in kar ga je za trg, ta je v prvi vrsti rani krompir, novčene tega pa je zelo otežkovalo, ker mora vzdržati na tukajšnjem trgu konkurenco bolj ranega krompirja iz Italije, katerega pridelujejo na bolj rodovitni zemlji kot je naša in tudi bolj poceni.

Legla žemljšč, talne razmere in kakovost zemlje na tukajšnjem področju so poveljni najprimernejše za trgovanje in vinogradništvo ter deloma za sajarstvo. Naši vinarji dajejo na splošno res prav dobra vina, ki so že od nekdaj cenjena. Vendar pa pri današnjem stanju tržškega, oziroma italijanskega vinskega trga se celo najboljša domača vina ne prav tekoče prodajo po takih cenah, ki bi tukajšnjemu vinogradniku primerno plačale stroške in trud. Ne bomo se tukaj spuščali v podrobno razpravljanje in analizo stroškov domačega in tujskega pridelka. Omenimo naj le dejstvo, ki je vsakemu gospodarskemu izvedencu in tudi našim vinogradnikom znano, da pridelava naši vinogradniki povečini le s težavo približno 50 hl vina na hektar, dočim ga pridelajo na enaki površini, recimo v okolici Verone, ki daje tudi razmeroma dobra in znana vina, povprečno okoli 100 hl, torej še enkrat toliko. Vprašamo se, ali je mogeče pričakovati tržških potrošnikov, da bi plačevali za domači pridelek, ki je sicer boljše kakovosti, kar dvakratno ceno dobrega italijanskega vina? Za rešitev in povzdigo našega vinogradništva so potrebni svojevrstni in učinkoviti ukrepi, ki jih pa Italija nikakor ne more storiti.

Podobno kakor z vinogradništvom, tudi s sajarstvom in prav tako z vrtnarstvom panogo tukajšnjega ozemlja. Za procvit vrtnarstva so neobhodno potrebna primerna ravna in rodovi na tla, poceni voda za zalivanje ter bližina trga. Domači tržški vrtnarji so znani kot izredno prični in napredni gospodari in ta panoga je nekdaj tukaj prav imenično uspevala in se boljše kot vinogradništvo. Vrtnarji, ki ni šla za potrebe domače proizvodnje, se je prav lahko prodala v zaledje in za potrebe parnikov, dandanes pa naši vrtnarji že obupavajo in prav težko vnovčujejo svojo vrtnino; se to morajo prodajati po razmeroma nizkih cenah, ker dovažajo na tukajšnji trg iz bližnjih furlanskih in italijanskih nižin velike množice vrtnine z najhitrejšimi sredstvi. To vrtnino tam lahko pridelujejo z uporabljanjem sodobne, napredne agrotehnike na zelo velikih površinah, t. j. z mnogo manjšimi stroški, kot jo lahko proizvajajo domači vrtnarji. Živnoroj je na tukajšnjem področju tudi v stalnem propadanju vsled velike konkurence živinskih proizvodov, zlasti mleka, ki je bil stalen vir dohodka naših živinorejcev in kmetovalcev sploh. Mleko iz Furlanije in s Padške nižine bo našim živinorejcem, mlekarjem lahko vedno konkuriralo do tle ne bodo imeli možnosti, nabaviti si od drugod, oziroma iz naravnega našega zaledja sene in druge krme bolj poceni, kot lahko nudi te potrebitne Furlanijo. Koliko več živine so redili naši kmetovalci, deklor so seno in ostalo krmo dobivali iz Postojnske in iz Slovenije sploh, ki je isto dobavljala tudi za Furlanijo.

Da je tukajšnje kmetijstvo silno nazadovalo pod Italijo, nam dajejo dokaze tudi praktični primiri iz gospodarskega in kulturno-socialnega življenja naših kmetovalcev na tukajšnjem področju in

zlasti se v predmetjih Trsta za časa bivše Avstrije, v primerjavi z Italijo. Vsakdo ve, da je šolanje kmetičkih otrok povezano z velikimi stroški. In vendar je n. pr. v samem Lonjerju pri Trstu v zadnjih 25 letih pod Avstrijo — ki je sicer ravnala tudi s Slovenci po mačehovski — t. j. od leta 1895 do leta 1920 dokončalo srednjo šolo, oziroma učiteljske nič manj kot 20 kmetičkih sinov in hčera! V enaki dobi pa je pod Italijo od leta 1920 do leta 1945 dovršilo srednje šole komaj 5 kmetičkih ljudi iz Lonjerja. Kakšna razlika! Podobno kakor v Lonjerju je bilo gotovo tudi po drugih krajih našega področja. Poleg tega pa so si naši očetje tedaj, ko je bil Trst še direktno povezan s svojim naravnim zaledjem, svoje kmetije prav pridno bolj šali in večali. Kakor je procvetalo mesto Trst, tako je tedaj gospodarsko in tudi tehnično napredovalo tukajšnje kmetijstvo in z njim socialno in kulturno izživljanje domačega kmetijstva prebivalstva.

Po prihodu Italije v naše kraje je naše kmetijstvo začelo pešati in do danes si še

ni opomoglo, asprotno, razen prvih po vojnih let, pomenijo zadnja leta naglo nazadovanje. Sicer niso tukajšnji kmetovalci do sedaj še močno občutili tega nazadovanja, ker so pač še prišli na kak način do denarja, bodisi da so prejeli kakšno odškodnino ali pa so prodali svoja zemljišča.

Gotovo je tudi, da so italijanske fašistične oblasti gojile željo, da bi tukajšnje kmetijstvo in z njim kmetički živeli čimprej propadla. Kot dokazilo za to, nal navedemo le delovanje znane fašistične us anove »Ente Rinascita Agraria della Venezia Giulia«. In ta diskriminacijska politika se napram našim kmetovalcem vodi prikrito še danes, kajti drugače si ni mogeče razlagati neupoštevanja njihovih upravičenih zahtev.

Zaveznike oblasti, katerim je poverjeno pravično in nepristransko upravljanje tega področja bi morale tudi že enkrat poskrbeti, da se upošteva in tudi osnovne pravice domačemu slovenskemu kmetičkemu življu, ki šteje približno 10% vsega tukajšnjega prebivalstva.

Naši kmetovalci naj temeljito proučijo svoj gospodarski položaj. Po tem preudar, naj grejo na volišče in naj storijo svojo sveto dolžnost.

KMEČKI KOLEDAR

Važna kmečka dela konec maja in v začetku junija

Na njivi in na polju. Vse okopavine moras pridno pletti in okopavati, da bodo imele ranlo ter vlažno zemljo in da jih plevel ne bo zadušil. Se je čas za setev fiziča in koruze.

Krompir moraš tudi nekoliko osipati, se preden je v polnem cvetju. Pregleduj krompirišče, ali ga ni morda že napadel krompirjevec. Tega najhujšega sovražnika krompirjevih nasadov moramo temeljito zatirati ob prvem njegovem pojavu. Ker je vreme v tej dobi navadno vlažno, poskopri krompir proti krompirjevi plesni ali peronospori. Skropilu, 1% bordski brozi, oziroma Caffaru, primešaj ustrezno količino škropilnega DDT pripravka; tako boš z islim škropljenjem varoval istočasno krompir pred peronosporo in pred krompirjevcem. Zadnji čas je, da žito na njivi očistiš hujših plevelov zlasti dračice in kokajla. Zita moraš pozeiti preden popolnoma dozori, omlati jih pa pozno poleti, ko bo popolnoma dozorelo v snopeh in kadar boš imel več časa.

Na vrtu. Sej v semenjak pozno jesensko zelje, ohrovt in cvečabo. Presajaj še paradižnike, jajčevca in papriko ter gomoljasto zeleno in poletno glavno solato. Čisti plevel in rahlaj zemljo okrog vrtnih rastlin, ki so že presajene! Ne pozabi tudi na plevel čebule in česna. Preščajvaj prve pogankje kuma, melonov in paradižnikov, ker so drugi sranski pogankji bolj rodovitni od prvih. Pazi na semenice, da ti jih ne uničijo ali oškodujejo razni škodljivci. Zlasti lisne uši hudo napadajo v tem času vsa ovrsno vrtnino ter jo sibižo in kvarijo. To gozazen uničujejo najuspešneje z nikotin-skimi pripravki (Nikol, Monital itd.).

V vinogradu. Ne odlašaj več z drugim škropljenjem trt proti peronospori in proti plesni (oidijumu), ker prvo škropljenje je povečini že izpral dež in medtem se je tudi listje in grozdje trt močno razraslo. Za zvepljanje uporablaj škropilno žveplo, n. pr. Mormino, ki ga lahko mešaš z bordsko brozgo in tako braniš trte z istim škropljenjem pred srupeno roso in pred plesnobo. Kadar trte cvetijo, pusti jih pri miru. Trte očisti po možnosti pred škropljenjem in odstrani od njih nepotrebne pogankje in zalastnike (bastardine). Sedaj je primeren čas za cepljenje divjih in za preceppljanje slabih, nerodovitnih trt z dobrimi sortami vs zelenov z gumijevim trakom. Ne pozabi zatirati po potrebi tudi groznega molja ali kiseljaka, ki v tej dobi navadno že močno napada zarod.

V sadovnjaku. Lisije in plodovi sadnega drevesa so v tem času še zelo nežni in jin vsled tega napadajo raznovrstni škodljivci in bolezni — gosenci, črvi, listne uši, škrlup ali grintavost, plesni, gniloba in kradavost. Zaradi tega moraš sadno dreve spomladi ponovno škropiti proti navednim škodljivcem. To opraviš

najbolje z mešanimi škropili. Po navodilih strokovnjaka.

Na deteljšču in travniku. Ne odlašaj več s košnjo detelje in tudi travo moraš pokositi pravočasno, se preden odcvete. Sicer boš vozil domov slabo seno ali slamo, ki ima mnogo manj hranilnih snovi kot dobro seno od mlade trave.

V kleti. Drži v kleti največjo čistoto in kolikor mogeče hladen zrak, da se vino ne bo kvarilo. Sode odpiraj čim manj mogeče in toč vino le po pipi. Za domačo, sprotno potrebo drži vino v majem sodčku ali pa v veliki steklenici (damažanki). Če se je domače vino v kakem sodku pokvarilo, pretoci ga hitro v zdrav sod, ki naj bo dobro zažveplan in porabi vino čimprej; kajti z naraščanjem poletne toplote se bo še hitreje kvarilo.

V hlevu naj bo čisto in svež zrak. Tudi v svinjaku pazi na čistočo. Od časa do časa moraš hlevske prostore razkužiti. Kar napraviš najenostavneje, če stene, strop in tla poskropiš z apnenim beležem ali še bolje z 2-3% bordsko brozgo in s pomočjo trtne škropilnice. Nadežne muhe moraš uničevati od prvega začetka njihovega pojava z DDT ali z drugimi ustreznimi pripravki.

Tržaško gradbeno podjetje

I. C. E. T.

Trst, Ul. XXX Ottobre 6/II.

Telefon 79-74

izvršuje vsakovrstna gradbeno dela — strokovno dovršena po zmernih cenah

„GOSPODARSTVO“

izhaja vsak drugi petek. — UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Trst, Ulica Geyropa 9, tel. 89-33. — CENA: posamezna številka lir 20; za Jugoslavijo din 15; za cono B din 10. — NAROČNINA: za STO in Italijo letno 400 lir, polletna 220 lir, post. ček, račun v Gospodarstvu št. 11-7084; za Jugoslavijo letna 360 din, polletna 180 din, čekovni račun pri Komunalni banki: ADIT 6-90603-7 Ljubljana; za Cono B let na 260 din, polletna 140 din, naročnine se polagajo pri Centru tiska — Koper; ostalo inozemstvo 1 dolar. — OGLASI: se naročajo pri PUBLILPRESS, Trg C. Gol doni 4, Trst, tel. 93-589, ali neposredno pri upravi »Gospodarstva«. — CENE OGLASOV: za vsak m/m višine v širini enega stolpca 40 lir, za inozemstvo 60 lir. Glavni urednik dr. Lojze Berč. Odgov. urednik dr. Stanislav Obšlac. Založnik: Založba »Gospodarstva«. Tiskarna Založništva tržškega tiska.

AVTOPODJETJE

STAR

Tovorni prevozi Tel. št. 5608 Osební avtobusni prevozi

AVTOGARAŽA - TRST

ULICA MORERI 7 - ROJAN

MEHANIČNA DELAVNICA

ALBINO GOMBAČ

TRST, Ul. dell'Agro 10 - Tel. 96-130 (Vhod iz Ulice della Tesa)

Najmodernejši tržški obrat za retifikacijo na strojih »BERCO« — Retifikacija in zrcalno glajenje cilindrov od mikro-motorja do ladijskih motorjev

Retifikacija vsakovrstnih kolenastih gredi, vključno OM 100 RS, Titanus i. t. d.

Priprave za retifikacijo poedinih cilindrskih puš. Vlaganje cilindrskih puš — Aparat za kontrolo trdote BRINELL — Priprava